

ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ДУХОВНОГО СВІТУ ЗДОБУВАЧА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА

Литвиненко Людмила,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв,
Бердянський державний педагогічний університет

Качерова Ольга Георгіївна,
старша викладачка кафедри початкової освіти
факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв,
Бердянський державний педагогічний університет

Духовний розвиток - це не просто набуття знань, а й формування особистості, її цінностей, емоцій, світогляду та творчого потенціалу. Цей складний і багатогранний процес бере свій початок у ранньому віці, і саме в початковій школі закладається фундамент духовної зрілості дитини.

Мистецтво відіграє у цьому процесі неоціненну роль, адже воно володіє безмежним виховним та розвивальним потенціалом. Відомий педагог Василь Сухомлинський приділяв велику увагу естетичному вихованню дітей, демонструючи що мистецтво - це не лише засіб розваги, але й потужний інструмент формування особистості. За допомогою мистецтва дитина відкриває для себе світ краси, добра, гармонії, вчиться співпереживати, відчувати прекрасне, формувати власні думки та погляди. Сухомлинський розробив систему естетичного виховання, яка ґрунтується на принципах гуманізму, народності та зв'язку з життям.

Проблему розвитку духовного світу у молодших школярів у навчальному процесі вивчали вчені як з-за кордону, так і в Україні. Доктора педагогічних наук Олена Бондаренко, Віктор Сидоренко, Людмила Проценко акцентують увагу на вплив музики та різних видів мистецтва на емоційний стан дітей, творчу активність, уяву та фантазі, їхню здатність до співпереживання та емпатії.

Різні аспекти активізації та розвитку пізнавальної діяльності особистості були предметом досліджень вчених з психології та педагогіки. Українські та зарубіжні педагоги, такі як Н. Бібік, В. Вербицька, Н. Кудикіна, В. Онищук, В. Паламарчук, І. Підласий, Е. Полат, та психологи Г. Костюк, С.Максименко, О.Скрипченко та інші, внесли значний вклад у вирішення цієї проблеми. Дослідження науковців підтверджують позитивний вплив мистецтва на розвиток дітей, відзначають підвищення активності, зацікавленості, саморегуляції та навичок роботи в команді учнів.

Художня діяльність відіграє ключову роль у формуванні творчого потенціалу, естетичних почуттів та потреб молодших школярів:

- образотворче мистецтво розвиває емоційно-чуттєву сферу, поглиблює знання та інтенсифікує візуальний й сенсорний досвід, формує загальну та естетичну культуру;
- музика та гра на інструментах виховують естетичне сприйняття, вміння слухати природу та прагнення до кращого.

Більшість педагогів підтверджують, що зміни у дітей стають помітними при використанні засобів мистецтва для навчання в групі протягом короткого періоду часу, що ми і виклали у таблиці порівняння рівня духовно-моральних якостей дітей молодшого шкільного віку [3].

Формування духовно-моральних якостей у дітей молодшого шкільного віку за допомогою образотворчого мистецтва вимагає використання різноманітних методів та прийомів, які сприяють формуванню:

- моральних цінностей;
- емпатії;
- почуття відповідальності;
- культури міжособистісних відносин.

Емоційно-естетичний розвиток - це поетапний процес "переживання" емоцій, який забезпечує нову якість у духовному розвитку дитини, а мистецтво - це потужний засіб розвитку духовного світу здобувача початкової освіти. Завдяки мистецтву діти вчаться розуміти прекрасне, цінувати добро, справедливість, любов. Воно виховує в них почуття прекрасного, яке є основою духовного розвитку особистості.

"Переживання" різних емоційних станів, його "тренування" важливі самі по собі, бо для вміння переживати твори мистецтва, оцінювати їх, спілкуватися з ними необхідні різні емоційні враження – від сприйняття природи, її краси та вміння все це творчо зрозуміти. Головні завдання вчителя образотворчого мистецтва:

- Формувати у дітей почуття прекрасного та емоційну культуру особистості.
- Розвивати естетичний та художній смак.
- Навчати розуміти та цінувати мистецтво.
- Сприяти єдності образної та емоційної пам'яті.
- Розвивати нестереотипне мислення, уяву та фантазію.
- Виховувати потребу піддавати естетичній оцінці всі аспекти життя та мистецтва.
- Навчати осмислювати дієвість слова та мистецтва.
- Розвивати художню спостережливість та вміння узагальнювати свої спостереження та досвід.

Отже, мистецтво - це не просто предмет шкільної програми, це потужний інструмент виховання духовно зрілої особистості. Духовний розвиток дитини - це безперервний процес, який потребує постійної уваги та підтримки зі сторони педагога та батьків.

Список літератури

1. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
2. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 3-4 клас. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Savchenko.pdf>
3. Гулей О. В., Харченко А. І. До питання про естетичне виховання школярів на уроках образотворчого мистецтва. Історія в сучасній школі. 2018. № 5 (129). С. 15–22.
4. Масол Л. М. Формування естетичного ставлення молодших школярів до навколишнього світу засобами образотворчого мистецтва. Humanities science current issues. 2018. Т. 4, № 28. С. 247–251.
5. Субботенко І. Ю. Творчість як складова духовного розвитку учнів: проблеми та виклики сучасності. Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Вип. 12 (168) / Нац. ун-т «Черн. колегіум» ім. Т. Г. Шевченка ; голов. ред. М. О. Носко. Чернігів : НУЧК, 2021. С. 152-156. (Серія: Педагогічні науки). DOI: 10.5281/zenodo.4769383